

SLOVENSKI PRAVNIK.



Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.



Odgovorni urednik:

DR. DANILO MAJARON.



V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1914.

VSEBINA.

1. <i>Dr. Metod Dolenc</i> : Doklej veljaj pristojnost za kazenske zadeve radi zveznosti?	129
2. <i>Dr. Fran Goršič</i> : Napake izročilnih pogodb. (<i>Pride še.</i>)	138
3. Iz pravosodne prakse. A. Civilno pravo.	
a) Je-li tužitelj dužan, da pristupi na ročište urečeno uslijed podignuća prigovora protiv platežnog naloga, premda iz dostavnice proizlazi, da je već platežni nalog postao pravomoćnim?	145
b) K uporabi § 9 izvršilnega reda	148
c) Kadar je bila dógovorjena pogodba na dobavo blaga v svrhu nadaljnega razpečavanja na odpoklic s strani kupca do gotovega roka, se pogodba ne razveljavi po sebi vsled zamujenega roka za odpoklic	149
B. Kazensko pravo.	
a) Za dejanski stan goljufije ne zadošča storilčev namen, da bi spravil premoženje koga drugéga v nevarnost; treba je izrazitega oškodovalnega namena	150
b) Pojma „izselitev“ in „izseljenec“ v zmislu izseljeniškega zakona z dne 21. januarja 1897 drž. zak. št. 27	151
c) Določba § 395 kaz. pr. r. ne velja za določitev zastopniških stroškov v razmerju med strankinem zastopnikom in njegovim namestnikom; tudi ni izreči v sklepu dajatvenega roka in zapretiti prisilne izvršbe	152
d) Določbe § 320 črka e k. z. glede lažnjivih navedb v zglasilnici se nanašajo tudi na razpredelek: „spremstvo“. (Odločba vrhovnega in kasacijskega dvora od 20. januarja 1914 opr. št. Kr III 2/14.)	153
4. Izpred upravnega sodišča.	
a) Javnost potov	154
b) V slovenskem delu Koroške se morajo vsi razglasi, ki se tičejo občinskih in drugih volitev, kakor vsa občanom namenjena naznanila, objaviti z javnim razglasom v slovenskem jeziku	156
5. Književna poročila	157
6. Razne vesti	159

Doklej veljaj pristojnost za kazenske zadeve radi zveznosti?

Spisal dr. Metod Dolenc, Gradec.

1. Niso baš redki slučaji, da pride ovadba zoper storilca, ki je že pravnokreпно obtožen zaradi hudodelstva, še radi kakega, dotlej neznanega kaznjivega dejanja. Ktero sodišče je pristojno za poizvedbe ali za preiskavo in slednjič za razsojanje?

Vprašanje je precejšnjega pomena. Recimo, po pravnokreпni obtožbi radi hudodelstva ovajeno dejanje se znači za prestoppek. Ako je pristojno sodišče kraja storitve, onda se mora zagovarjati storilec pred okrajnim sodiščem; ako pa sodišče, ki naj sodi o hudodelstvu, razsodilno sodišče, morebiti celo porota. Kolika razlika tiči v tem, leži na dlani.

Praksa ni edina. V nastopnem najprej dva različno rešena praktična slučajja, ki nista še nikoder objavljena.

a) Odločba kasacijskega sodnega dvora z dne 16. februarja 1904 št. 1886:

Med deželima sodiščema Solnogradom in Gradcem je nastal spor o pristojnosti. Anton P. je bil pravnokreпно obtožen pri deželnem sodišču v Gradcu po §§ 99. 83 k. z. Nato pride pa ovadba radi novega hudodelstva, storjenega v okolišu deželnega sodišča solnograškega. Vrhovni sodni dvor je rešil spor na podlagi § 64 k. pr. r., da je za kaznjiva dejanja, storjena v okolišu solnograškem, pristojno le-to deželno sodišče, »ker je po splošnih pravilih § 51 k. pr. r. merodajen za vprašanje o pristojnosti v prvi vrsti kraj storitve dejanja in ker je obtožnica, ki se je vložila zoper obdolženca radi v graškem okolišu storjenih kaznjivih dejanj pri deželnem kakor kazenskem sodišču v Gradcu postala že pravnokreпna in se ne more več premeniti, kolikor predpis § 56 k. pr. r. za ta slučaj ni vporaben.«

b) Odločba kasacijskega sodnega dvora z dne 7. maja 1912 št. Nd VI 166/12.

Pisatelju Jožefu W. je bila dostavljena dne 27. decembra 1911 obtožnica od okrožnega sodišča v Ljubnem radi prestopka po §§ 21 in 51 zak. z dne 26. decembra 1895 št. 197 drž. zak. Ugovora ni bilo. Glavne razprave ni bilo mogoče odrediti, ker je Jožef W. vedno spreminjal svoje bivališče. Dne 24. januarja 1912 je bila vložena zoper njega ovadba pri okrajnem sodišču v Kremsu radi sleparske zadolžitve v hotelu po §§ 197, 461 k. z. Ker pa je baš tiste dni prišlo na to okrajno sodišče vsled zaprosila okrožnega sodišča v Ljubnem, da naj se Jožefu W. dostavi vabilo k glavni razpravi, a se je le-ta tudi tej dostavitvi odtegnil, odstopilo je okrajno sodišče ovadbo okrožnemu sodišču, češ, da se samo ne šteje za pristojno, — in je vrnilo dostavnico s povabilom. Ali okrožno sodišče Ljubno je poslalo ovadbo nazaj, rekoč, da lastne pristojnosti za prestopke ne prizna, ker je obtožnica že pravnomočna. Pri tem se je sklicevalo na kasacijske odločbe št. 1291, 2863.

Pa niti sedaj okrajno sodišče ni hotelo priznati svoje pristojnosti, in okrajno sodišče je moralo predložiti spise vrhovnemu sodišču, da reši negativni spor zastran pristojnosti.

Vrhovni sodni dvor je izdal gori citirano odločbo in izrekel, da je za kazensko postopanje zoper Jožefa W. radi prestopka po §§ 197, 461 k. z., učinjenega v okolišu okrajnega sodišča v Kremsu, pristojno okrožno sodišče v Ljubnem. Utemeljilo je svojo odločbo tako-le: Pri tem sporu zastran pristojnosti ima prav okrajno sodišče v Kremsu, ki je nazora, da je okrožno sodišče v Ljubnem pristojno za kazensko postopanje glede v okolišu okrajnega sodišča v Kremsu storjenega prestopka. Kajti dejstvo, da je obtožnica, vložena pri okrožnem sodišču v Ljubnem radi pregreška po §§ 21, 51 zak. z dne 16. decembra 1895 št. 197 drž. zak., pravnokrepna postala, nikakor ne izključuje učinka zveznosti (koneksitete) po § 56 k. pr. r., ker se kazensko postopanje po pravnomočnosti obtožnice še ne konča, in je v zmislu § 56 odst. 2 k. pr. r. smatrati tisto sodišče, ki preje postopa za pristojno glede vseh kaznivih dejanj, katerih se obdolženec dolži, tako dolgo, dokler ni kazensko postopanje pri sodišču, ki je preje postopalo, končano. Da nastanejo iz zveznosti (koneksitete) kake neprilike, nima na odločbo o pristojnosti vpliva, to tem manje, ker kaže § 57 k. pr. r. pot za odpomoč.

Naj se navedo na tem mestu glavne misli o ljubenskem sklepu navedenih dveh kasacijskih odločb, potem pa pride nekoliko razmotrivanja o tehtovitosti razlogov pro in contra.

V kasacijski odločbi št. 2863 pravijo razlogi, da pridržek po § 57 k. pr. r. ni potreben glede novih obdolžitev, ki se pokažejo še le po končani preiskavi zoper obdolženca, ako naj se uvede samostojno preganjanje novih kaznivih dejanj. Odločba kasacijskega dvora št. 1291 pa razlaga, da bi se delalo silo besedilu in zmislu § 56 k. pr. reda, ki ima v mislih, da pridejo še pred končano preiskavo nova dejanja istega obdolženca na dan, — ako bi se preganjevalna pravica državnega pravdnštva smatrala za ugaslo, kakor hitro državni pravdnik po končani preiskavi zasleduje v zmislu § 111 k. pr. r. nove kazenske čine brez pridržka po § 57 k. pr. r. (Prav pregnantno se je v tem oziru — glede prestopkov — izrazil kasacijski sodni dvor v odločbi priobčeni v «Slovenskem Pravniku» iz leta 1913., str. 248 in 249.)

2. Iz navedenih dveh odločb, še prav posebno pa iz literature, se razvidi jasno, da se cepijo mnenja glede vprašanj, ali pristojnost vsled zveznosti po pravnokrepni obtožnici konča, oziroma, ali ima pravnokrepnost obtožnice na vživetvorjenje pristojnosti vsled zveznosti kaj vpliva glede na naziranje, ali se da po pravnomočnosti obtožnice za rzsodbo zrelo postopanje izločiti iz celokupne preiskave ali ne. Trdi se, češ, katero sodišče preje pride pri koneksnih kaznivih dejanjih, **sploh ne more več priti v poštev**, kakor hitro je obtožba radi enega kaznivega dejanja že pravnokrepna; s trenutkom, ko stopi obtožnica v pravno moč, postane pristojnost skupnega sodišča za več koneksnih kaznivih činov neizpodbitna in neizpremenljiva, sklep, da se eno postopanje »izloči«, ali da se več postopanj sklopi, od tedaj naprej ni več mogoč (glej: A m s c h l: Beiträge zum Strafverfahren II., str. 17; L o h s i n g: System der St. P. O. str. 112 nasl., M a y e r, Kommentar z. St. P. O., I., str. 250; tudi R u l f — G r a f G l e i c h s p a c h, Strafprozess, 4 izd., str. 85, zastopa na kratko isti nazor »arg. §§ 58, 219, 114, St. P. O., »dočim se stari R u l f tega vprašanja ni dotaknil). Nasprotni nazor, ki ga je zastopal pl. W a s s e r (Ger.Ztg. 1886 št. 24, 1881, str.103), da se sme kako postopanje izločiti celo do časa tik pred rzsodbo, sploh vedno, se pobija kakor pogrešen, češ, postanek in besedilo §§ 57, 58 k. pr. r. dovoljuje izločitev le do zaključka predpostopanja, kar se pravi, do pravnomočnosti obtožnice, ker se utegne zaključena preiskava po § 111 k. pr. r. še dopolniti. Za ta nazor govori, pravi A m s c h l, I. c., str. 19, in L o h s i n g, I. c., str. 127, to, da gre pritožba zoper

sklep glede izločitve postopanja na svetovalstveno zbornico, ktere pristojnost se pa tiče izključno le postopanja pred glavno razpravo. A m s c h l priznava, da se razdružitve skupajšnih kazenskih zadev ne more vedno izključiti, ali to ni izločitev v zmislu § 57 k. pr. r., ampak njena posestrima — odgoditev ali odložitev razsodbe glede enega čina brez pridržka z uporabo § 265 k. pr. r. Zaključek vseh argumentov za konec pristojnosti radi zveznosti ob pravnokrepnosti obtožnice se da torej na kratko označiti: kjer ni možnosti izločitve po § 57 k. pr. r., tudi koneksitete ni!

Ali vpraša se predvsem: Je-li res, da obtožnica, ki je postala pravnokrepka, zaključuje predpostopanje? — Kaj še! Državni pravdnik ima pravico, da dá zaslišati nove priče, da dobavi nova dokazila glede pod obtožbo stoječega dejanja, da v to svrho predlaga preložitve že določene glavne razprave i. sl. Mari to ni več predpostopanje? — Obtožnica ima le formalno pravnomočnost, materialne ne. Pod obtožbo stavljeno dejanje se razpravlja vsled pravnomočnosti obtožnice pred tistim sodiščem, pred kojim je toženo, ali s tem ni materialnopravno prav nič rečeno, da je dejanje res storjeno ali pravilno kvalificirano, ali da preganjalna pravica še ni vgasla. (Prim. dr. A. F i n g e r: Bedeutung der Rechtskraft der Anklage, Ger. Ztg. 1907, šte. 41.) Kako bi mogli smatrati obtožnico za — zarezo v celotnem postopanju, ki izprevrže — temeljno načelo preganjanja: koncentracijo postopanja? Ako ima obtoženec pravico, da zve jasno, zaradi katerih činov je obtožen — na tej pravici sloni pridržek po § 57 k. pr. r., — onda ima to pravico čisto gotovo ravno tako tudi po pravnokrepi obtožbi, ker mu ni vseeno, ali se bo moral zagovarjati enkrat ali večkrat, pred enim ali več sodišči, še celo tedaj, kadar gre za delikte, pri katerih se morajo zneski škode zakonito sešteti in je vsota merodajna za kvalifikacijo dejanja.

Niti §§ 57, 58 k. pr. r., niti §§ 113, 114 k. pr. r. ne omenja nobene cezure, vstvarjene v postopanju vsled nastopa pravnomočnosti obtožbe. Nasprotno; v § 113 k. pr. r. je navzlic zaglavja IV., 10. glavnega oddelka, »pravni pomočki zoper odredbe preiskovalnega sodnika in svetovalstvene zbornice« izrecno določeno, »vsi, ki se čutijo med poizvedbami, predpreiskavo ali v postopanju, ki sledi vložiti v obtožnico, — po odredbi ali zavlečenju preiskovalnega sodnika zadete...« Podčrtane besede pač ne pomenijo a priori

le vmesnega postopanja po zavrnitvi obtožnice v zmislu § 211 k. pr. reda vsled ugovora. Prvič stoji § 113 pred § 211 in bi bilo čudno, da bi se že v naprej nanašal le na poznejšo čisto izjemno postopanje; drugič bi bilo to nelogično, ker § 211 obtožnico — uniči in je v tem štadiju položaj prav tak, kakor da obtožnica še ni vložena. § 219 k. pr. r., na katerega se sklicuje Lohsing in grof Gleispach (glej zgoraj!), pa tudi ne dokazuje ničesar več, nego to, da ima obtožnica formalno pravnomoč, pri vsaki drugi interpretaciji bi se delala logiki sila.

In kaj nas uči zgodovina §§ 57, 58 k. pr. r.? — Sledimo vladnim motivom v širokih potezah. (Kaserner: Die Strafprozessordnung, str. 37 do 49.) Tu se čita, da je Avstrija skoro osamljena glede vporabe načela, da naj se glede vseh, do razsodbe storjenih kaznivih dejanj enega storilca izreče le ena sama kazen. Posledice tega načela niso brez pomisleka . . . Sedaj pridejo pomisleki. Prvič, ker se je šlo do tedaj predaleko in se je zahtevala celo obnovitev postopanja, ko se je doznalo novo dejanje, storjeno pred razsodbo, za preganjanje po razsodbi. Drugič, ker objektivna koneksiteta zahteva združitev prevelikega obsega, ki se utegne razširiti na več dežela. To so zunanji pomisleki. Notranji so pa ti, da pride iz preiskave radi stvari do preiskave zoper osebo in se vsled tega preiskava obtežuje, ko se mora celo življenje storilca preiskavati. Čisto opustiti vsako koneksiteto, pravijo motivi, ne gre; za to se je načrt držal doslejšnjega zakonodajstva, obenem pa skrbel, da se izločitev koneksnih stvari omogoči, kolikor se izkaže za potrebno v zmislu procesualnih interesov (§§ 56, 57, 58, 214, od. 3 k. pr. r.). Pomisleki zoper določbe o možnosti razdružitve pa so po motivih, prvič, da ne odgovarjajo že omenjenemu načelu našega kazenskega zakonika o konkurenci kaznivih dejanj, drugič, ker je v stvari nevarnost, da se pridrži obdolženec nalašč delj časa pod težo več obtožb, in da bi se utegnili šikanozno poslabšati mučno obtožno stanje. — Temeljna misel načrta k. pr. reda je, pravijo motivi, preiskava bodi vedno enotna, izločitev pa naj se napravi tako, da se obtožba **ali** pa glavna razprava glede izločene stvari izvrši preje. — In tu se sedaj vpraša: Zakaj pa motivi pravijo, obtožba ali glavna razprava?

Ključ za razrešitev tega vprašanja leži čisto jasno tam, kjer motivi govore o takih dejanjih, ki pridejo razven že v obtožnici navedenih v poštev. Tu pravijo motivi (K a s e r e r, l. c., str. 71 nasl.), da ni brez pomislov, ako se dá soditi o dejanjih, ki pridejo na dan še le pri glavni razpravi, ali ume se ob sebi, da obtožilne točke, ki so bile znane že prej, glede katerih je bilo preganjanje ustavljeno, ali katere je ugovor odstranil, ali glede katerih je bilo izrečeno, da naj pridejo k posebni glavni razpravi, — ne smejo priti navzlic tem okoliščinam pred glavno razpravo. Glede resnično novih dejanj pa mora na vsak način ostati drž. pravdniku pravica, da jih preganja, ako tako naneso okoliščine, se utegne vsled tega celo odločitev o prvotnem predmetu obtožbe zavleči. — Vprašamo: Ako pride na dan pri glavni razpravi novo dejanje, za katero sodeče sodišče ni kakor krajevno sodišče pristojno, naj bi torej bilo tisto sodišče pristojno, ki baš sodi, ako pa se je doznalo eno uro pred pričetkom glavne razprave, pa razsodno sodišče ni pristojno za razsojo, ker tu — koneksitete ni? — Ali se sme zakonovajalcu pripisovati taka — nedoslednost?!

3. Po naši sodbi tvori že samo to razmotrivanje, da ima obtožitelj pravico tudi po pravnomočnosti obtožbe upotiti nove poizvedbe (glej: M a y e r »Kommentar« 3. zv., str. 422), makari potem pravne pomoči, popolnoma dovoljen razlog, da označimo celokupno postopanje pred glavno razpravo za — predpostopanje. Kar nič ne pride pravnokrepnost obtožnice v poštev, ki jo utegne državni pravdnik še pred razpravo umakniti in z novo nadomestiti, pri razpravi pa — dopolniti! Državni pravdnik si more pripraviti material za razširitev obtožnice že pred glavno razpravo (glej kasacijsko odločbo št. 1253). Mirno lahko počaka do začetka glavne ali porotne razprave, pa pri začetku, eventualno še pri zadnjem predlogu (glej kas. odl. št. 229, 824, 956, 1660) stavi pod obtožbo docela nova kazniva dejanja in obtoženec ne more prav nič ugovarjati zoper takojšno razpravljanje, ako novi čini niso strožje kaznjivi, kakor že pod obtožbo stoječi. Nič pridržka, nič združitve ni treba, vse gre avtomatično in pa legalno svojo pot, obtoženec pa pride do svoje pravice, da se vse postopanje zoper njega zaključi obenem. Če je pa v teh slučajih možne razširitve obtožnice dobro in koristno in nikakor protizakonito, da ostane pristojnost po koneksiteti pri veljavi, onda pa ni uvideti, zakaj bi baš ta princip

ne bil uporaben, tam, kjer taka razrešitev še ni možna, ker glavne razprave še ni, skratka, zakaj bi se po pravnomočnosti obtožnice do glavne razprave suspendirala veljavnost § 56 kaz. pr. r., navzlic temu, da o kaki omejeni veljavnosti njegovih določil niti najmanj ni govora? Še prav posebno naj se tu vnovič poudarijo tisti slučaji, kjer pride na dan med pravomočnostjo obtožbe in razpravo delikt enake vrste kakor oni obtožbe, kjer se škoda sešteva. Tu krši nazor, ki zanika koneksiteto po pravomočnosti obtožnice naravnost materialno pravo! (Glej Ger. Z. 1886, št. 24, Ger. Halle str. 174, opazko.)

Če pa se prizna pristojnost vsled koneksitete v enem slučaju, onda se mora priznati ista pristojnost za vse slučaje, inace pridemo do zaključka, da zakon sam sebi ne bi bil zvest. Tisto ustanavljanje vrzeli ob pravomočnosti obtožnice je tedaj popolnoma odveč, ni po duhu zakona, je samolastnost, provzročena vsled nasilne interpretacije § 57 kaz. pr. r. Res je sicer, da po strogem besedilu § 58 kaz. pr. r. ni izločiti tiste zadeve, ki je na novo prišla vsled koneksitete na dan, ampak iz celokupne preiskave, ki se nadaljuje po zmislu načela koncentracije, se izloči zrela stvar in se tistemu sodišču odstopi, ki je sicer — brez ozira na koneksiteto — pristojno. Toda — ali se sme iz tega sklepati na nemožnost koneksitete po pravomočnosti obtožnice, morebiti v tem zmislu: na novo na dan prišla preiskava in pa preiskava, ki je že končana s pravomočno obtožnico, naj sta ena celokupna preiskava, izloči se edino le zadeva, ki je že pod obtožbo stavljena, druga, nova zadeva se ne more ločiti in zato tudi ne odstopiti po § 58 kaz. pr. r. drugemu, udobnejše poslujočemu sodišču? — Ne; ako damo § 58 kaz. pr. r. ta pomen, onda velja prav isto tudi za čas pred pravomočnostjo obtožnice in bi tedaj tudi pred obtožbo ne mogli nikdar zadeve, ki po vseh okolnostih ne more drugače s pridom priti do konca, nego v okolišu sodišča storitvenega kraja, ki pa ni sodišče, ki vodi preiskavo o vseh združenih zadevah, izločiti in oddati sodišču kraja storitve nazaj! Vedno bi le godne stvari izločavali, zamotana preiskava pa bi ostala z vsemi krajevnimi zaprekami — neizločilna zadeva, držeča se kakor klop sodišča koneksitete. Ob preudarni razlagi § 58 kaz. pr. r. torej ni potreba misliti, da je zakonodajalec imel le tisto stvar za izločeno, ki je kakor zrela izločena bila, marveč čisto neprisiljeno se more razlagati,

da je izločena stvar lahko tako ena kakor druga, da se torej sme oddati i tista zrela stvar i ona druga, ki je po naključju koneksitete prišla do nevšečne kompetence.

Kakor hitro pa pridemo do tega zaključka, onda ne najdemo nobenega zadržka več: Vse, kar je prišlo novega na dan do glavne razprave in še pri glavni razpravi, vse spada vsled načela koncentracije in imperativne določbe o pristojnosti vsled koneksitete pod kompetenco tistega sodišča, ki ima že s prejšnjimi kaznivimi dejanji storilca posla. Ako se da stvar gladko uravnati, t. j. brez težkoč, predlaga državni pravdnik, če treba, nove poizvedbe, ali zaprosi ptuje sodišče kraja storitve za pravno pomoč in — razširi obtožbo po potrebi pri glavni razpravi na nova fakta. Ako to ne kaže, predlaga pri preiskovalnem sodniku novo preiskavo ali nove poizvedbe, na kar lahko umakne obtožnico in jo nadomesti z novo, ali vloži dopolnilno obtožnico. Če pa uvidi, da za novo dejanje — prišlo na dan bodisi pred ali po pravomočnosti obtožnice — ne gre izbavljati celega aparata pri svojem sodišču, ker bi to vplivalo na razvoj celokupne razprave slabo in jo zavlačevalo, onda predlaga izločitev (bolje razdružitev) in odstopitev enega ali drugega kosa preiskave tistemu sodišču, ki bo preiskavo lažje izvedlo. Po imperativni določbi § 57 kaz. pr. r. se mora izjaviti državni pravdnik, ali si pridrži pravico preganjanja glede točk obdolžitve, ki ostanejo po izločitvi pri starem. Pridržati si kaj, se pravi ustvariti z a s e tak položaj, ki daje sebi možnost razpolaganja z zadevo. Ako državni pravdnik predlaga izločitev tistega postopanja, ki še ni godno za obtožbo ali razpravo v svrhu, da se odstopi prvotno pristojnemu sodišču, zrelo zadevo pa stavi takoj pod obtožbo, ali predlaga, da naj se o njej odredi razprava, onda si je s tem samo ob sebi pravico pridržal, glede na novo na dan prišle zadeve pa mu gotovo ni treba kakega pridržka (glej kas. odl. štv. 2863).

Pri taki razlagi celega nauka o tistem proslulem poglavju o »pridrzkovnem postopanju« ostane zahteva po koncentraciji postopanja nedotaknjena, obdrži obdolženec svojo pravico, da je vedno obveščen, zaradi katerih deliktov ga državni pravdnik preganja, pride pa tudi maksima do veljave, da naj se postopanje glede zrelega slučaja ne zavlačuje vsled koneksitete z nezrelim slučajem. Mislimo, da smo s tem rezultatom lahko povsem zadovoljni; le ta rezultat odgovarja duhu našega kazenskopravnega reda, pa naj se

razdružba slučajev po pravnomočnosti obtožbe imenuje »izločitev«, ali »odgoditev«, ali kakorkoli . . .

Bodi le še omenjeno, da se nazor o omejeni pristojnosti vsled zveznosti, ki smo ga gori pobijali, prav nič ne obnese, ako ga prenesemo na postopanje pri prestopkih. Kje naj bi se tu nahajala taka namišljena cezura v postopanju? Obtožnice ni, imamo le predlog na kaznovanje. Predpostopanja po navadi ni. Mari naj smatramo za pravilno, da je pri prestopkih dana zveznost le za dejanja, ovađena do prvega predloga na kaznovanje? In če se temu ne pristane, ampak če se reče, da je začetek glavne razprave tista cezura z učinkom pravomočne obtožbe, ali naj se recimo po preložitvi glavne razprave, da se vabijo nove priče, — ne sme več govoriti o koneksiteti za po tej razpravi storjena dejanja? Mari naj se sodi o teh dejanjih čisto posebej s posebno razsodbo? Pa če so dejanja enakovrstna in je treba škodo seštrevati, kaj pa tedaj? — Vse te komplikacije odpadejo, ako se smatra celo postopanje do razsodbe za enotno postopanje, ako velja koneksiteta za celo postopanje, kakor to § 57 k. pr. r. zahteva.

Ob koncu bodi tedaj dovoljeno, izreči željo, naj se praksa povrne nazaj k pl. W a s e r j u, naj se ne da begati po netočni formulaciji § 58 kaz. pr. r. in naj ostane pri gori ugotovljenem d u h u besedila. Radi potrebne jasnosti zakona bi celo priporočali, da naj se besedilo § 58 kaz. pr. r. pri noveliranju kaz. pr. r. primerno spremeni, morebiti ako, da bi se glasilo namesto »tedaj se more izločena zadeva . . . oddati«, tako: »tedaj se more ta ali ona zadeva . . . oddati«. Le pri tem besedilu pride § 57 prvi odst. kaz. pr. r. v novi obliki (dodatni stavek se glasi: »Ako so v eni kazenski zadevi odrasle in mladostne osebe udeležene kakor obdolženci, onda se mora odrediti odločna izvedba kazenskega postopanja zoper mladoletne obdolžence, ako se more to zgoditi brez kvara za postopanje«) do veljave, ki mu ga hoče očitvidno dati zakonodajalec sam.



Napake izročilnih pogodb.

Spisal dr. Fran Goršič.

VII.

Kakor v uku tako v praksi je zavladalo mnenje, da pri dolgovnem prevzemu ostane pravna narava terjatve ista prej ko slej in da gre le za menjavo oseb na strani dolžnika.

Oznamenila v doktrini so različna. Dolgovni prevzem v takozvanem tehničnem zmislu je časih označba celo za pravo menjo dolžnika z novim dolžnikom ob pritrdilu upnika, slučaj, na katerega se tukaj ne oziramo, kot smo že prej poudarili. Splošno pa se označuje z nazivom dolgovni prevzem v tehničnem zmislu takozvana zunanja stran dolgovnega prevzema. Razmerju med dolžnikom in prevzemnikom pravijo tudi materialno razmerje, dočim jim je razmerje prevzemnika (oziroma dolžnika in prevzemnika skupaj) v relaciji proti upniku formalno razmerje.

Kakor more B dolžniku A glede vsakerega dolga obljubiti, da bo zanj upniku C zadostil, tako si moremo tudi pri izročitvi celotnega imetja misliti določbo, da se prevzemnik (B) napram izročevalcu (A) zaveže, da bo dolg, ki ga dolguje izročevalec, pri upniku (C) poravnal, toda pod pogojem, da on (B) sam z upnikom ne bo imel ničesar opraviti. V takem-le primeru, ko se glasi pogodba med dolžnikom in prevzemnikom tako, da bo prevzemnik dolg upniku plačal, ne da bi ga hkrati zadela zaveza prevzema proti upniku samemu, govorimo o plačilnem ali izpolnilnem prevzemu (Zahlungsübernahme, Erfüllungübernahme). Ustrezno nameri strank in besedilu dogovora ima prevzemnik B dolžnosti zgolj proti dolžniku A, in te dolžnosti so, da obvaruje dolžnika »tožb in škode prostega«, to se pravi, da poplačavši upnika poskrbi, da upnik C dolžnika A ne toži, ali pa, ako bi bilo do tožbe le dospelo, da dolžnika A razškodni. Upnik C pa proti prevzemniku B ne pridobi sploh nobenih pravic, marveč razmerje se tiče le dolžnika A in prevzemnika B. Dokler A ni prost, toliko časa jamči B njemu liki porok. So nekatere odločbe vrhovnega sodišča, ki proglašajo, da sme A tožiti prevzemnika B, da mora on (B) plačati prevzeti dolg upniku C. Toda to naziranje je napačno. Marveč A ima proti B-u golo regresno pravico. Razun

te mu gre po določbah poročstva — seveda per analogiam — in pod istimi pogoji kakor tam, kvečjemu še v praksi priznana pravica, da sme zahtevati od B-a osiguranje. B-u bi pristojali tudi vsakovrstni ugovori iz pravnega razloga o plačilnem prevzemu. Upnik C, ki ni upravičen B-a neposredno terjati, ima kot dolžnika pred sabo slej in prej prvotnega dolžnika A, ki proti njemu velja neposredna, samostalna in prvotna tožilna pravica brez izpremembe. Kar sta A in B kot pogodnika dogovorila, s tem sta ustanovila le svoje razmerje med sabo, učinka preko teh mej na zunaj ni, niti ga nista provzročiti nameravala.

Tako uči teorija. V našem zakonu to načelo ni toli jasno izraženo. Jasno ga izraža nemški državljanski zakon (§ 329), ki določa, da je ob dvomu smatrati, da upnik ni pridobil nobene neposredne pravice, zahtevati poplačilo od tistega, ki se je v kaki pogodbi, ne da bi bil hkrati tudi dolg prevzel, napram drugemu zavezal, da bo upnika poplačal. — Ehrenzweig (Zweigliedrige Verträge str. 128) poroča, da se je v neki pogodbi o prodaji zemljišča zabeležilo z nastopnimi besedami: »da kupec prevzame v svoje plačilo in v izključno poravnanje (to samo bi bilo še dvoumno), zavezujoč se, da bo glede te v lastno plačilo prevzete postavke prodajalca obvaroval tožbe in škode prostega (plačilni prevzem)«, pa tudi še: »da prevzame zavezo, plačati, komur bi šlo, liki osebni dolžnik (dolgovni prevzem)«. Ko je potem upnik tožil prevzemnika kar neposredno, so tožbi ugodili. Zavrnilo so pa slično tožbo, v kateri se je upnik skliceval na besedilo: »Kupec prevzame nastopne vknjižene postavke, in sicer . . ., v izključno plačilo ter se zaveže, da bo prodajalca držal tožb in škode prostega glede v plačilo prevzetih postavk« (odl. vrh. sodišča od 21. oktobra 1884, Slg. 10.217), češ, da je poleg dvoumne določbe »izključno plačilo« izrecno določen zgol »izpolnilni prevzem«. Slovom judikature da prevladuje pri vrhovnem sodišču sploh mnenje, da prevzem vknjiženih terjatev na račun kupnine ne ustanovi nobenega nakaza (asignacije), marveč zgol zakonito jamčenje kupca kot zastavnega dolžnika po § 443 obč. drž. zak. Glej o tem odločbo z dne 26. marca 1902 Slg. V. št. 1828 in druge mnogoštevilne odločbe, ki jih je Schey objavil v izdaji obč. drž. zakonika 1906 str. 710.

Torej da ločijo prevzem dolga od plačilnega ali izpolnilnega prevzema, nazivajo ga za dolgovni prevzem v tehničnem zmislu z

namero, da ti stopi pred oči zunanje razmerje prevzemnikovo proti upniku, oziroma da imaš v ospredju dolg, kolikor je iz dogovora z dolžnikom na plan stopivši prevzemnik našel stika z upnikom. Mimo borbe za pravni značaj pogodb v prid tretjih oseb menda ni bilo silnejše polemike v doktrini, nego je bila polemika o pravnem značaju tega ustroja. So teorije, ki se gibljejo v ozkih mejah rimskopravnega stališča (Menzel, Danz poprejšnjih let, Bähr itd.). Na rimsko pravo oprta je tudi takozvana prehodna teorija (Delbrück). Toda ti poskusi so se izjalovili. Dolgovni prevzem je izcimek novejšega (nemškega) prava, torej je tudi ves trud zaman, potem pojmovne in kavtelarne jurisprudence reševati problem, ki ga rimsko pravo kratkomalo poznati ni moglo. Moralo je priti do samostojnih pravnih zgradb, ki upoštevajo dolgovni prevzem kot sad modernega prava. Tale dolgovni prevzem v tehničnem zmislu učinkuje bistveno drugače, nego plačilni (izpolnilni) prevzem, ki smo prej govorili o njem. Temeljem prevzema velja namreč prvotni A-ov dolg za dolg prevzemnika B tudi v le-tega razmerju proti upniku C. Razmerje med dolžnikom A in prevzemnikom B (notranja stran) pri tem t. j. za razmerje s C-om sploh ne pride v poštev, saj je celo to mogoče, da sta se A in B za notranje razmerje vzlic vsemu vendarle domenila, da ima dolg ostati še zmerom A-ov dolg. Stroga naj bode zatoorej ločitev med internim pa eksternim prevzemom, med materialnim in pa formalnim razmerjem. Kombinacij se da misliti več. Za nas veljaj le to, da plača vsakikrat lahko ali A ali pa B, toda enkrat plača za svoj račun, drugič pa za tuj račun, A prvo pri dolgovnem prevzemu, drugo pri plačilnem prevzemu, B obratno. Dolžnosti, ki jih je imel dolžnik A, pridejo po dolgovnem prevzemu na prevzemnika B. Ta ima zato iste ugovore, kakor jih je oni imel. Pravni razlog je isti. Na kupnino prevzeta dotalna terjatev ne izgubi svojega rokovnega ali pogojnega značaja, torej ni takoj plačljiva (napačna je odločba od 3. novembra 1885, Slg. 10.770). Ugovori iz pogodbe, med prevzemnikom B in dolžnikom A sklenjene, morejo uničiti ali omejiti le plačilni prevzem, nikakor pa ne dolgovnega prevzema itd.¹⁾

Ko krenemo sedaj k našim izročilnim pogodbam, smemo najprej izreči in zdi se nam, da nam bo vsak poznavalec kmečkih razmer pritegnil, da — izvzemši prav sporadične slučaje — prevzemnik

¹⁾ Ehrenzweig, ibidem str. 129.

vsikdar namerava prevzeti vse izročevalčeve dolgove v zmislu tehničnega dolgovnega prevzema. Izročilna pogodba naj se izraža o tem točno ali ne, redovito je to. Če vprašamo, kako se v tem oziru prakticira, moramo pibiti, da ponavadi najdemo zgolj samo po sebi sila dvomne, k večjemu plačilni (izpolnilni) prevzem razodevajoče zabeležbe n. pr. »prevzemnik prevzame v svojo plačilno obljubo zdolaj naštete dolgove«. O kakovosti dolgovnega prevzema ni niti besedice več. Kvečjemu to se še najde tu pa tam, da je s primernimi besedami izjema izražena, koder naj bi po zmislu izročilnega dogovora veljalo kaj drugega, nego da bodi izročevalec (dolžnik) odslej »plačil prost«. Če primerjamo dosedanja razmotrivanja s to prakso, moramo izreči, da je s takšnim besedilom posvedočen zgolj plačilni (izpolnilni) prevzem, nikakor pa ne dolgovni prevzem, za katerega bi se niti v dvomu, t. j. ako bi bilo besedilo celo popolnejše, a vendar ne popolnoma ustrezno nihče ne mogel odločiti. Jasno pa je seveda, da nepogodeni zapis pogodbene volje strank ne izpremeni, in da obvelja dolgovni prevzem, pa makar bil izražen le plačilni prevzem. To je res. Toda, ako bi kdo prišel in oporekal, da torej vsako in tudi tako besedilo popolnoma odgovarja svrhi, češ, saj je nemara itak notorna in quaestio voluntatis na prvi hip rešljiva, odgovorili bi mu z besedami učenjaka, ki smo jih navedli že v prejšnjem zaglavju, da je bolje prehiteti, nego drenjati se. Že obzir na upnike veli, da naj očitno v ospredje stopi prevzemnik kot bodoči osebni dolžnik upnikov, saj odtuja je izročevalec vse svoje premoženje ali pa najmanj ogromno večino istega. Upnik mora v vseh drugih primerih pričakovati zaščite zanesljivo le pri izpodbijalnem pravu, in zgolj takrat bo pravna pot bolj gladka zanj, kadar bi mu priskočil na pomoč njegov prvotni dolžnik.

Ta obzir je bil na Nemškem slično pereč, kakor je sedaj še pri nas. Dočim je bilo po splošnem deželskem pravu to vprašanje prav tako nejasno, je potem, ko so bile različne sodbe sodišč obile, čeprav je za poglavitno veljalo, da prevzemnik upniku preko vrednosti zastavljenega zamljišča jamčiti ni dolžan, rešila zadevo najprej deklaracija od 21. marca 1835 v tem zmislu, da dotičnik s prevzemom samim upniku še ne postane dolžan, ako z dolgom obremenjeno stvar pridobi s posebnim pravnim naslovom, pa pri tem izreče, da dolg prevzame, — ampak da je za takšno zavezo potrebna posebna pogodba med prevzemnikom in med upnikom, in stoprav, ako pre-

vzemnik prevzame dolg in se razun tega osebno zaveže plačati, potem da je — izročevalec upravičen, svoj zahtevek iz te obljube odstopiti upniku.¹⁾ Zakon z dne 5. maja 1872 je potem še določil, da doseže upnik proti pridobitelju osebno tožilno pravico, to tudi tisti-krat, ako k pogodbi niti pristopil ni bil, da je le pridobitelj zemljišča prevzel zastave na račun kupnine; dalje, da postane odtujilec (izročevalec) prost, ako upnik ne bi tekom določenega časa odpovedal in iztožil terjatev (1 leto po obvestilu, oziroma v nadaljnjih 6 mesecih) itd. Državljanski zakon za nemško državo je vprašanje do konca uravnaval. Ali so določbe vseskozi pogodbene, ni mesta, da bi o tem razpravljali. Velja n. pr.: dokler ne izreče odobritve upnik, toliko časa je ob dvomu prevzemnik dolžniku dolžan, da upnika poplača; ko je prevzemnik vknjižil se, mora izročevalec upnika o prevzemu pismeno obvestiti in mu sporočiti, da je na mesto dosedanjega dolžnika stopil prevzemnik itd. Omenimo naj le, da so v Nemčiji sprejeli nazore Ungerja in Windscheida (ta je pravi sestavljalec zakona), takozvano teorijo o dispozitivnem aktu o tujih terjativah.

Pri nas smo v tej zakonodaji čisto zaostali. Pravni učitelji se borijo za načelo, da se mora pogodba tolmačiti v svrhu osiguranja upnikov zmerom, kadarkoli je bilo izročeno celotno posestvo in so bili hkrati prevzeti že prej nastali izročevalčevi dolgovi. Odtod menda izvira tudi tisti generalni nakaz naših izročilnih pogodb, katerega smo grajali v poprejšnjem oddelku.²⁾ Toda stvar le ni tako enostavna. Kakor smo že zgoraj poudarili, se je pri vrhovnem sodišču izcimila praksa, da odločujejo glede prevzema vknjiženih terjatev pretežno v zmislu, ki je za upnike neugoden. Negirajo asignacijo in s tem osebno jamstvo prevzemnika najbolj raditega, češ, kaj bi bilo z osebno zavezo novega dolžnika, ako bi le-ta zemljišče zopet naprej odtujil in drugi zopet itd. Toda glede dolgovnih prevzemov, ki so se očitvidno le na korist upnikov izvršili, zavzema vrhovno sodišče skoroda zmeraj stališče, ki je za upnike ugodnejše.³⁾ »uzirajoč v teh poslih deloma pogodbe v prid tretjih oseb po § 1019 obč. drž. zak., deloma nakaze (asignacije), deloma — to je posebno

¹⁾ Ta določba je vplivala tudi na našo judikaturu.

²⁾ Sestavljalec pogodbe si misli, da je s tem zaščitil vse upnike. Kdo je upnik in koliko je dolgov, ga potem ne briga več.

³⁾ Ehrenzweig, ibidem str. 133.

značilno — slučaje nadomestujoče negotiorum gestio v prid upnikov». Danes smemo reči, da je v teoriji in v judikaturi že zavladalo mnenje, da je prevzem nakaz. Glej odločbe, navedene v Scheyeви izdaji obč. drž. zak. pri § 1402. To mnenje je edino pravilno.

Še ne splošno priznana, a vendar prodirajoča in od Nemcev prevzeta je teorija, da je pasivna sukcesija pri dolgovnem prevzemu podtakljiva le pod pojem dispozitivnega akta o tujih terjatvah (Unger, Windscheid, Krainz, Gürgens, Regelsberger, Bruns, Beseler). De lege ferenda je tudi za nas poželjno, da se ustvarijo predpisi, ki bi to teorijo uzakonili. De lege lata nam je na razpolago asignacija. Če se najprej vprašamo po uspehu glede razmerja v formalnem oziru in v tem oziru izrecno tako, kaj da velja, ako upoštevamo zunanjo stran dolžnika prevzemnika proti upniku, tedaj dospemo, seveda ne brez pojmovnih konstrukcij,¹⁾ do rezultata, da naš ustroj ni niti komulativni dolgovni prevzem po §§ 1344, 1347, f282 obč. drž. zak., niti privativni dolgovni prevzem po § 1407 obč. drž. zak., marveč edinole takozvani dolgovni prevzem s podrednim jamstvom prvotnega dolžnika ali asignacija zavoljo plačila po § 1406 obč. drž. zak. To bi se reklo: Upnik ima terjati najprej prevzemnika in po brezuspešnem iztoževanju sme prijeti za neizterjani izpadek prvotnega dolžnika. Po tej razlagi nam nemško zakonodajstvo ne pomaga nič, marveč predaleč sta šla Ehrenzweig in odločba vrhov. sodišča z dne 24. novembra 1885 Slg. št. 10.800, ki odobrujeta solidarno jamstvo obeh, prevzemnika in izročevalca, v tem obsegu, da se mora tožbi proti obema obenem ugoditi. Ker upnik sekcijske pogodbe ni potrdil, more dolžnik (izročevalec) prevzemnika v ospredje poriniti le na svojo nevarnost, ne na nevarnost upnika (§ 1406). Ako upnik toži, postane asignacija kajpada popolna, toda popolna le v zmislu pravila po § 1406, ne pa v zmislu izjeme po § 1407, to se pravi, zgolj v tem zmislu, da je upnik (nakazanec) sprejel asignata (odkazanica) le za plačnika, ne pa za dolžnika. Plačnik in dolžnik sta različna pojma tudi tukaj. Gotovo pa pride lahko do popolne asignacije po § 1407, toda le tistikrat, kadar upnik nakaznika (dolžnika) z izjavo izprosti ali ga po tihem izprosti s tem, da ga »kvitira« ali mu zadolžnico vroči. Če denemo ta primer v nemar,

¹⁾ Čitaj o tem razpravo dr. Riharda Horna „Schuldübernahme“, Allg. österr. Gerichtszeitung, 1902, št. 8 in sl.

ostaneta le še dva slučaja. Prvi: Upnik (nakaznec) toži dolgovnega prevzemnika (odkazanca) na podlagi nepopolnega sukcesijskega nakaza, ki je zapopaden v izročilnem dogovoru; nakaz popolni v popolno asignacijo po § 1406 (ne po § 1407) s tem, da s tožbo pristopi k pravnemu poslu. Drugi: Upnik pusti dogovor pogodbenikov sploh v nemar ter toži kar starega dolžnika. S tem hipom pa vpliva interni plačilni prevzem, in prevzemniku je paziti, da obvaruje izročevalca zlih posledic. To doseže s tem, da upnika zadovolji, in sicer mu bo izročevalca razškoditi.

Že iz tega se vidi, kako velika je razlika med našim še v ustroj asignaciji vkovanim prevzemom, pa med prevzemom v nemškem zavičaju, kjer se prost spon kreta samostojno. Pa je še vprašanje, osobito v doktrini mnogo pretresovano, se-li smejo določbe §§ 1400 sl. uporabljati tudi za dolgovne prevzeme. To vprašanje se mora potrditi in praksa se je v tem zmislu že odločila, vsaj v novjšem času redovito subsumira prevzeme dolgov, dogodivše se ob izročitvah zemljišč, pod te paragrafe, ako izvzamemo tiste določbe, ki z ozirom na stvarno zastavo (§ 443 o. d. z.) smatrajo le interni plačilni prevzem. Ker smo o tem že zgoraj razpravljali, nam preostane zgolj še to pripomniti, da vtemeljitev nasprotnih razsodb ni kar nič čvrsta, ampak takšna, da se vidi, da so odločevali manj pravni razlogi, nego gospodarski efekt. Ako pa terjatev ni vknjižena, potem plačaj prevzemnik, ki te je dolžnik radi plačila postavil: dolgovni prevzem rodi plačilno asignacijo, ta pa premore učinek, da išče upnik pokritja najprej pri asignatu, toda pravica proti asignantu mu ostane, saj mu slednji jamči še vedno, ne sicer primarno, pa vendar sekundarno. Gotovo je, da sestavljaci našega o. d. z. niso držali v § 1435 dane besede, da bodo ekspromisijo in dolgovni prevzem v prihodnjem poglavju uredili. Teh določb torej zakon nima, marveč le določbe za plačilni in kreditni nakaz. Toda ker se nahajajo te določbe tik za § 1375 in za določbami o cesiji §§ 1392 do 1399, je upravičena domneva, da sestavljalci svoje besede niso kar pozabili, marveč da so mislili, da so z določbami o plačilnem nakazu podali hkrati tudi določbe za dolgovni prevzem. Tako si pomagajo teoretiki iz zadrege¹⁾.

Če krenemo zopet nazaj k našim izročilnim pogodbam, nam je zaključiti, da smo glede prevzemanja dolgov k zaključku prejšnjega

¹⁾ Dr. Richard Horn, *ibidem*, kjer najdeš citirano vso literaturo.

odstavka, da naj bodo dolgovi podrobno naštet, dobili še zaključek, da mora biti ob sedanjem stanju zakonodaje v ogib pravnih prevzemnih dogovor izražen v pogodbi ne samo v materialnem razmerju kot plačilni prevzem, ampak in osobito tudi v formalni strani kot dolgovni prevzem v tehničnem zmislu besede. Z ozirom na sedanje judikaturu je ta-le drugi moment zlasti glede na račun izročnine prevzetih vknjiženih bremen živo potrebna, ne pa odvečna stvar. Da se doseže zaštita odsotnih upnikov, je najmanj, kar bi se moralo vpoštovati, primeren pasus v pogodbi, ki bi izrazil, da se je posestvo izročilo in prevzelo z vsemi dolgovi in da pogodba nima namena oškoditi upnike.

(Pride še.)



Iz pravosodne prakse.

A. Civilno pravo.

a) Je-li tužitelj dužan, da pristupi na ročište urečeno uslijed podignuća prigovora protiv platežnog naloga, premda iz dostavnice proizlazi, da je već platežni nalog postao pravomoćnim?

Kod kotarskoga suda u P. bila je podnešena opombena tužba na isplatu iznosa od 315 K. Polag povratnice bio je platežni nalog tuženiku dostavljen dne 24. lipnja 1910.

Na 9. srpnja 1910, dakle 15. dan po dostavi, pristupi tuženik na sud u svrhu, da proti dotičnome platežnom nalogu podigne prigovor, i zbilja činovnik pisarne uzme isti prigovor na zapisnik.

Sudac nato ureče ročište za usmenu raspravu, ali tužitelj, kome je bio poznat dan dastave platežnog naloga tuženiku, i koji je već na temelju tog plat naloga zatražio kod suda ovrhu, nije na to ročište pristupio, te je protiv njega bila izrečena oglušna presuda.

Proti toj presudi podigao je tužitelj priziv, ali je isti bio odbit iz slijedećih razloga:

Priziv je naperen i protiv zaključka, kojim je bilo uslijed prigovora, što ih je tuženik podigao proti platežnom nalogu, urečeno ročište za raspravu, pa treba stoga ispitati, je li taj zaključak ništetan?

Iz obavljenih izvida proizlazi, da je platežni nalog bio dostavljen punici tuženika dne 23. lipnja 1910, da ova potonja nezna ni čitati in pisati; da ona poštu, koja dodje za tuženika, postavi na jedan stol, te ju tuženik tekar u večer pregleda; osim toga proizlazi jošte, da je postojala mogućnost, da je tuženik poštu od 23. lipnja 1910 pregledao istoga dana v večer, budući, da se je toj dan nalazio kod kuće.

Nije se ali moglo utvrditi, kojeg je u istinu dana bila tuženiku uručena tužba ali bolje platežni nalog izdan na temelju iste tužbe.

S druge strane ustanovljeno je, da se dostavni organ nije držao ustanova § 106 gr. post., po kojima bi dostava platežnog naloga morala naslijediti u vlastite ruke tuženiku (§ 7. opomb. zak. i članak XXVIII. br. 2 uvodnog zakona gr. post.). I baš radi toga ne može se znati, kojeg je dana bio tuženiku uručen platežni nalog i stoga na njegovu korist idu svi dani, što predhode 9. srpnja 1910, kod je tuženih naime podigao prigovor.

I ako je prvi sudac formalno obzirom na prividnu dostavu od 24. lipnja 1910 pomutnjom ureka ročište za raspravljanje spora in merito, te time oduzeo platežnom nalogu valjanost (snagu), ipak je on i ako bez znanja radio zakonito, pošto radi već spomenutih razloga (neredovita dostava i nemogućnost ustanavljenja dana urudžbe) idu na korist tuženika svi dnevni, što predhode 9. srpnja 1910.

Stoga se dakle u tom zaključku, kojim je bilo urečeno ročište za raspravu, kojim je bila oduzeta platežnom nalogu valjanost, ne opaža nikakva ništetnost. Predpostavivši to i pošto tužiteljica, nije mogla dotični zaključak pobijati odijeljenim pravnim lijekom (§ 130 gr. post. i ex contrario § 12. opomb. z.), ona je morala pristupiti na ročište u svrhu meritornog raspravljanja spora, da tako izbjegne oglušnim posljedicama, a tim više, što joj nisu bili poznati razlozi, radi kojih je prvi sudac držao shodnim, da ureče ročište, i što je na tom ročistu uslijed njezinog nepristupa bila izvržena pogibelji, da bi proti njoj mogla biti izrečena oglušna presuda (§ 396 gr. post.). Uslijed do sada ustanovljenog stanja stvari i pošto se u pobijanoj presudi nije opazio nijedan od razloga ništetnosti; iznešenih u prizivu, a ni ikoji drugi, koji bi se morao uzeti s ureda u obzir, moralo se je priziv odbiti.

Vrhovno sudište nije udovoljilo riješidbom d. d. 15. ožujka 1911 Rv VIII. 92/11, reviziji tužitelja i to iz slijedećih razloga:

Prizivna presuda pobija se iz ovih u § 503 gr. post. nabrojenih revizijskih razloga, no nijedan od ovih nije se mogao uvažiti. Sa stanovišta revizijskog razloga br. 1 § 503 gr. post., u savezu sa br. 6 § 477 gr. post. smatra se prizivna presuda inštetnom, jer je u smislu revizije pobijana presuda bila izdana u pravnom sporu, koji je već bio pravomoćno riješen, te prema tome isti nije više spadao na redoviti put pravde. Tome prigovoru treba ali opaziti, da razlog ništetnosti br. 6 § 477 gr. post. postoji samo onda, kada pravna stvar ne spada pred ovozemnu sudbenost ali pred redovite sudove ili kad je već presudjeno o kakvoj stvari, koja spada pred izvanparbenu sudbenost.

U navzoćnom slučaju ne postoji nijedna od ovih pretpostavka, te se stoga ne može uzeti u obzir razlog ništetnosti § 530 gr. post.

Revizija drži, da uvaženi razlog ništetnosti krivog pravnog prosudjivanja spora leži u tome, što je prizivno sudište pošlo sa krivog pravnog stanovišta, dopuštajući, da je tuženih mogao, obzirom na okolnost, što se nije mogao ustanoviti dan dostave platežnog naloga istome, još na 9. srpnja 1910 pravomoćno pedići proti dotičnome platežnom nalogu prigovore. No, pobijanju se presuda ipak ne temelji na krivom pravnom shvaćanju.

U nazoćnom slučaju ne radi se o tome, kojeg je dana bio dostavljen tuženiku platežni nalog i dali je dostava uslijedila po zakonskim propisima, već je ovdje jedino odlučujuće pitanje, da li je oglušna presuda, proglašena na ročištu d. d. 30. kolovoza 1910 uslijed izostatka tužitelja bila polag činjeničkog stanja osnovana, i dali je bila izdana prema pravnim propisima.

Na ovo pitanje mora se svakako jestno odgovoriti. Proizlazi iz samih spisa, te se ne nijeće, da je bila tužiteljica uslijed podignutih prigovora proti platežnom nalogu d. d. 18. lipnja 1910 posl. br. M VI. 267/10-1, redovito obavještena o urećenju ročišta za sporno raspravljanje dne 30. kolovoza 1910, pa ako je dakle tužiteljica usprkos redovite obavijesti izostala na tom ročištu, a tuženik nakon zanijehanja tužbenih navoda predlaga oglušnu presudu, to je sudac morao postupati polag ustanova §§ 133, 396, 442, I. al. gr. post., i presuditi u smislu predloga.

Prizivno sudište posvema opravdano ističe, da je bila stvar tužiteljice pristupiti na ročište i ondje prigovarati pravomoćnost platilnoga naloga.

U stadiju revisionalnog postopka ona je uslijed ustanove § 504 gr. post. u tome prekludirana, te se više dotična izvajdanja ne mogu uzeti v obzir.

Obzirom dakle na ovo činjeničko i pravno stanje ne opaža se u stanovištu zastupanom od prizivnog sudišta krivo pravno shvaćanje, te radi toga i ne predleže revizijski razlozi br. 3 i br. 4 § 503 gr. post.

Revizijski dalje razlog br. 3 § 503 gr. post. prikazuje se s obzirom na dosada spomenuto bezpredmetnim, te uz to stvarno neutemeljenim, pa nije stoga nužno, da se o njemu raspravlja.

U svakom dakle pogledu neutemeljenoj reviziji nije se moglo udovoljiti.

M. Muha.

b) K uporabi § 9 izvršilnega reda.

Posojilnica v Kotmarivesi za občino Kotmaraves, Bilčovs, Žihpolje in Vesca r. z. z n. z., je vložila menično tožbo pri pristojnem deželnem kot trgovskem sodišču v Celovcu proti dolžniku, čigar bivališče ni znano. Sodišče je postavilo tožencu skrbnika v osebi odvetnika dr. K. v Celovcu.

Na tožbo je izdalo sodišče menično-plačilni nalog v zmislu tožbenega zahtevka. Skrbnik toženca pa je vložil proti menično-plačilnemu nalogu ugovor.

Akoprav je bil toženec trd Slovenec, je izvajal njegov skrbnik v ugovoru predvsem, da se zavaruje proti izdaju slovenskega menično-plačilnega naloga, češ, da nasprotuje tak nalog obstoječim sodnim običajem (»dem bestehenden Gerichtsgebrauche«).¹⁾ Na podlagi teh in drugih ugovorov je razpisalo sodišče sporno razpravo.

Posojilnica kot tožnica pa je med tem na podlagi menično-plačilnega naloga Cw 115/14 predlagala izvršbo v varnost z vknjižbo predznambe zastavne pravice svojih terjatev na zemljišče zavezanca, oziroma toženca.

Sodišče je ustreglo temu predlogu, vendar pa ni dovolilo vknjižbe predznambe zahtevajoči »Posojilnici v Kotmarivesi, za Kotmaroves, Bilčevs, Žihpolje in Vesca r. z. z n. z.«, ampak za zadruho »Vorschusskasse in Köttmansdorf«.

¹⁾ V področje deželnega kot trgovskega sodišča v Celovcu spada cela koroška dežela, ki ima krog $\frac{1}{3}$ slovenskega prebivalstva.

Posojilnica je vložila proti sklepu rekurz na višje deželno sodišče v Gradcu ter je navajala predvsem nepostavnost izpodbijanega sklepa z ozirom na § 9 izvrš. r., ker se je dovolila izvršba na korist drugi kot zahtevajoči upnici. Navajala je dalje, da je v združnem registru vpisana kot zadruga le v slovenskem jeziku, kar je in mora biti sodno znano. Končno je protestirala proti takemu nepostavnemu in nezmislennemu germaniziranju slovenskih imen in si pridržala pravico, zahtevati odškodnino za nastalo škodo od one oblasti, ki jo je s svojim nepostavnim postopanjem zakrivila. Ta nevarnost škode je očitna, ker obstaja razun zahtevajoče Posojilnice v Kotmarivesi res tudi druga zadruga »Vorschusskasse in Köttmansdorf«.

Višje deželno sodišče v Gradcu je rekurzu s sklepom R II 56/14-3 od 6. aprila 1914 povsem ustreglo, spremenilo izpodbijani sklep ter odredilo, da se vknjiži predznanba zastavne pravice za »Posojilnico v Kotmarivesi«.

Razlogi nadsodišča so bistveno isti, kot jih je navedla posojilnica v utemeljitev svojega rekurza.

Dr. H.

c) Kadar je bila dogovorjena pogodba na dobavo blaga v svrhu nadaljnjega razpečavanja na odpoklic s strani kupca do gotovega roka, se pogodba ne razveljavi po sebi vsled zamujenega roka za odpoklic.

Tožnik je kupil glasom pismenega dogovora z dne 10. marca 1911 od toženca v svrhu nadaljnjega razpečavanja 142 vreč riža, katere bi moral toženec poslati na »odpoklic«, ki se mora izvršiti do začetka marca 1912

Poslal pa je toženec dne 14. aprila 1911 21 vreč in na odpoklic z dne 24. avgusta 1911 še 11 vreč. Nato je tožnik šele dne 6. marca 1912 odpoklical ostalih 100 vreč z naročilom, da jih je poslati tekom treh tednov, na kar je toženec odgovoril, da zaradi šele 1. marca 1912 naznanjenega, torej zakasnelega odpoklica riža sploh več dobavil ne bo.

Tožnik je zahteval zaradi odklonjene dobave s tožbo razliko med pogojeno ceno kupljenega riža in ceno, katero je imel riž tekom meseca marca 1912 v zmislu člena 355 trg. zakona z ozirom na

trgovski običaj, po katerem znači rok »do začetka meseca« toliko, kakor do 10. zadevnega meseca.

Vse tri stopnje so ugodile tožbenemu zahtevku, vrhovno sodišče z razsodbo od dne 3. januarja 1913 opr. št. Rv VI 621/12 iz teh-le razlogov:

Iz pismenega dogovora, sklenjenega dne 10. marca 1911, še ne sledi, da je tožnik izgubil pravico, zahtevati ves ostali, še ne odpoklicani riž zaradi tega, ker ga ni odpoklical do začetka marca 1912, kajti glasom dogovora ni bila sklenjena kupčija (fiksna) v zmislu čl. 357 trg. zakona, po katerem se pošiljatev blaga po določenem roku ne more več smatrati kot izpolnitev pogodbe. Zlasti se iz časovne označbe »do začetka marca« po sebi ne more izvajati obstoj fiksnega opravila.

Smatrati pa kot fiksno opravilo dogovor, ki določa, da se razveljavi kupčija v slučaju zamujenega roka za odpoklic glede odpoklicanega blaga, ne gre; tako naziranje je v nasprotju s pojmom fiksnega opravila, ki obstoji le v terminiranju časa za pošiljatev blaga, ne pa v terminiranju časa za odpoklic.

J. Sernec.

B. Kazensko pravo.

a) Za dejanski stan goljufije ne zadošča storilčev namen, da bi spravil premoženje koga drugega v nevarnost; treba je izrazitega oškodovalnega namena.

Razsodbeni razlogi so ugotovili, da je A na račun o dolgu, ki ga je dolgoval B-ju in za kojega mu je jamčil C kakor porok, ponaredil potrdilo, da je dolg plačan, ponarejen račun pokazal pisanja in čitanja neukemu C, in sicer v dokaz, da je le-ta prevzetega jamstva za dolg prost, in da bi ga le-ta pustil iz stanovanja, ki ga je imel on pri njem. Sodnik je pri tem položaju smatral za dokazano, da je hotel A C-ja ogoljufati, in je obsodil A-ja radi prestopka po § 461 kaz. zak.

Vrhovni kasacijski dvor je z odločbo z dne 23. septembra 1913 vpr. št. Kr III 151/13-4 izrekel na ničnostno pritožbo v varstvo zakona, da je bil z navedeno razsodbo za-

k o n k r š e n, ter je oprostil A po § 259/3 kaz. pr. r. od obtožbe radi prestopka po § 461 kaz. zak.

Razlogi.

Izvajanja v razsodbi kažejo, da razsodba napačno tolmači za goljufijo potrebni oškodovalni namen. V razlogih ugotovljen namen A, da bi »prišel s pomočjo ponarejenega potrdila od C-ja proč«, ni isti kakor namen, da bi imenovanega za 15 K oškodoval, in ne bi niti takrat odgovarjal k dejanskemu stanu goljufije potrebnemu oškodovalnemu namenu, ako bi se hotelo morebiti v njem videti namen, da se izogne korakom, vpotenim radi zavarovanja regresne terjatve C-ja proti A, kajti s tem bi bilo premoženje C-ja le spravljeno v nevarnost, ne pa v škodo. V resnici torej ni ugotovljen oškodovalni namen in vsled tega nedostaje za goljufijo potrebnega znaka. Bilo je torej vsled predloga generalne prukorature v zmislu § 292 k. pr. r. izreči, kakor je zgoraj povedano.

Dr. M. D.

b) Pojma »izselitev« in »izseljenec« v zmislu izseljeniškega zakona z dne 21. januarja 1897 drž. zak. št. 27.

Ugotovljeno je, da je obdolženec A. posredoval izselitvena opravila brez oblastvenega dovoljenja.

Okrajno sodišče je obdolženca A oprostilo v zmislu § 259 št. 3 kaz. pr. r., ker v tem slučaju ne gre za »izselitveno« opravilo v zmislu zakona z ozirom na to, da je v zmislu pat. z dne 24. marca 1832 »izseljenec« le tisti, ki se poda v inozemstvo z namenom, se ne več vrniti. Bistvu »izseljevanja« ne odgovarja že odpotovanje v inozemstvo samo na sebi, ampak šele takrat, če se odpotovalec sploh ne misli vrniti, ali pa če je vrnitev smatrati po danih okoliščinah za iluzorično. (V tem zmislu tudi odločba kasacijskega dvora z dne 19. januarja 1904.)

Vzključno sodišče pa je obdolženca spoznalo krivim prestopka po § 1 cit. zak. in je oprlo krivdorek na med tem izišlo odločbo kasacijskega dvora z dne 14. februarja 1913. Pojma »izseljenec« in »izselitev« v zmislu izseljeniškega zakona nista tolmačiti v zmislu pojma izseljeniškega patenta iz leta 1832. Po zakonu

iz leta 1897. je »izseljenec« vsak, ki ostavi domovino z namenom, v bodoče se preživljati v inozemstvu, nikakor pa ni treba, da bi imel namen, »se ne več vrniti« v domovino. »Izseljenec« je potem-takem tudi tisti, ki se poda v inozemstvo z namenom, si tam kaj denarja prislužiti in prihraniti in se v daljšem ali krajšem času zopet vrniti v domovino.

Dr. Kovča.

c) Določba § 395 kaz. pr. r. ne velja za določitev zastopniških stroškov v razmerju med strankinem zastopnikom in njegovim namestnikom; tudi ni izreči v sklepu dajatvenega roka in zapreti pri-silne izvršbe.

V kazenski stvari radi žaljenja časti je zastopal zasebno obto-žiteljico odvetnik dr. A kot substitut odvetnika dr. B.

Na predlog dr. A je izdalo okrajno sodišče v likvidacijskem po-stopanju sklep, v katerem je izreklo, da je dr. B dolžan plačati sub-stitutu stroške zastopanja v znesku 27 K 20 h v 14. dneh pod izvršbo.

Pritožbo zoper ta sklep je okrožno sodišče zavrnilo kot zakasnelo.

Na pritožbo generalne prokurature pa je vrhovni kasa-cijski dvor izrekel z odločbo od 14. oktobra 1913 opr. št. Kr 914/13-4, da krši navedeni sklep okrajnega sodišča zakon v določbi § 395 kaz. pr. r. Ta zakonita določba pride namreč le v po-štev, kadar se v kazenskem postopanju stranka in njen zastopnik ne moreta sporazumeti glede stroškov za zastopanje, ne pa v slu-čaju, kadar gre za razmerje med zastopnikom, pooblaščenem od stranke, in med njegovim namestnikom.

Kršen pa je zakon tudi zato, ker govori § 395 kaz. pr. r. izrecno le o »določitvi« zastopniških stroškov, torej o ugotovitvi glede njih visokosti, ne pa tudi o tem, da je stroške prisoditi, še manj pa, da jih je prisoditi z določitvijo dajatvenega roka in zapretili pri-silno izvršbo.

T. B.

d) Določbe § 320 črka e k. z. glede lažnjivih navedb v zglasilnici se nanašajo tudi na razporedilek »spremstvo«. (Odločba vrhovnega in kasacijskega dvora od 20. januarja 1914 opr. št. Kr III 2/14.)

Glasom kazenskih spisov je prenočil oženjeni obdolženec A v mestu X v noči od 12. na 13. julija 1913 v hotelu M, v noči od 15. na 16. septembra pa v hotelu N. z neko tujo žensko, katero je označil v zglasilnici in sicer v razporedilku: »spremstvo«, lažnjivo za svojo ženo. Okrajno sodišče ga je oprostilo v obeh slučajih od obtožbe prestopka po § 320 e kaz. zak. v zmislu § 259 in 3 k. pr. r., ker spada pod kazensko določbo § 320 e k. z. le navedba lažnjivih okolščin, ki se tičejo osebnih razmer one osebe, ki se je zglasila, ne pa osebe, ki morda spremlja prvo, in ker v besedah »s soprogo«, napisanih v zglasilnici v razporedilku »spremstvo« ni videti takih lažnjivih navedb glede osebe, ki se je zglasila. Ena teh razsodb ni bila izpodbijana, proti drugi oprostilni razsodbi po državnem pravdništvu prijavljeni vsklic pa ni imel uspeha, ker se je vsklicna stopnja pridružila nazoru prvega sodišča. V razlogih svoje razsodbe se je vsklicno sodišče nanašalo še na nadpis § 320 črka e: »kazen tistih oseb, ki se zglase lažnjivo«, iz katerega je tudi posneti, da se kazenska določba tiče le tiste osebe, ki se je zglasila. Obdolženec ni zglasil sebe lažnjivo, ampak je lažnjivo navedel le okolnosti, ki se tičejo druge osebe.

Vrhovno in kasacijsko sodišče je izreklo z razsodbo od 20. januarja 1914 opr. št. Kr III 2/14-4, na pritožbo generalne prokurature v varstvo zakona, da kršijo navedene razsodbe zakon v določbi § 320 črka e kaz. zakona.

Razlogi.

Obdolženčeva oprostitev od obtožbe očitno ni združljiva z zakonom § 320 e kaz. z. Po izrecni določbi § 320 črka e k. z. prvi slučaj je polg tega, če si kdo nadene v zglasilnici napačno ime, lažnjiv stan, lažnjivo opravilo, označena kot prestopok tudi navedba drugih lažnjivih okolnosti sploh v zglasilnici. Če pa je že s tem odvezta podlaga domnevi prejšnjih sodišč, da lažnjiva navedba v razporedilku »spremstvo«, zglasilnice ne more udeležiti dejanskega stanu tega prestopka, izkaže se kot povsem neopravičena, če se

uvažuje, da je bila lažnjiva označba spremljevalke kot lastne soproge lažnjiva ne le glede spremljevalke, ampak tudi glede osebe »zglasevalca«. V tem namreč ni videti le trditve, da je spremljevalka omožena z obtožencem, v tem tiči namreč tudi trditev, da je obdolženec, ki se je zgasil, s spremljevalko v razmerju zakonskega moža. Ni torej nobenega dvoma, da gre tukaj za lažnjivo navedbo, ki se nanaša tako na spremljevalko kakor na osebo, ki se je lažnjivo zglasila.

T. B.



Izpred upravnega sodišča.

a) Javnost potov.

Deželni odbor kranjski je, potrjujoč sklep občinskega odbora v Št. V. z dne 7. februarja 1904 izrekel, da se morata poti parc. št. 1619 in 1620 kat. občine St. popraviti in da se ne ugodni zahtevi pritožnikov po opustitvi teh poti kot občinskih.

Upravno sodišče je z odločbo 27. februarja 1907, št. 1947, na pritožbo J. T. in tovarišev iz vasi G. in D. razsodilo:

Kar se tiče poprave potov kot voznih ali pešpotov in kroga konkurenčnih zavezancev, se izpodbijana odločba razveljavlja zaradi pomanjkljivega postopanja. V drugem se pritožba zavrača kot neutemeljena.

Razlogi.

Pravni interes pritožnikov na stvari je podan s tem, da njih zahteva proti ukazu županstva, ponovljenem vsled odklonilnega sklepa občinskega odbora, da morajo poti z gramozom nasuti, meri na oprostitev naloženih del. Pritožniki izpodbijajo odločbo zaradi pomanjkljivosti postopanja, ker nista bili preiskani v njihovem rekurzu uveljavljeni točki, namreč

1. da sta označeni parceli zasebna poljska pota, ki nista bila nikdar v rabi kot vozna, temveč sta bila od nekdanje s travo zarasla pešpota;

2. če bi bila občinska pota, bi morala cela občina skrbeti za njih vzdrževanje in ne samo posestniki iz vasi D. in G.

Upravno sodišče je predvsem enako deželnemu odboru spoznalo, da je bila zahteva pritožnikov proti občini ta, da naj se pota, katerih pravno svojstvo kot občinskih potov in njih rabo za javni promet vsaj kot pešpotov niti poskusili niso ovreči, črtata iz seznama občinskih potov, o čemer je po § 28 cestnega zakona z dne 28. julija 1889, dež. zak. št. 17, občinski odbor, ki mu pristoji sklepanje v zadevah občinskih cest in potov (§ 4), odločil, da se pota ne opustita.

Tudi v prizivu na deželni odbor izrekajo pritožniki glede pravnega svojstva teh potnih parcel brez utemeljevanja in dokazovanja golo trditev, da sta obe potni parceli od nekdanji bili zasebni poti med vasema D. in G., sicer pa navajajo, da tudi danes deloma niti nista poljski vozni poti, temveč s travo zarasli stezi, da pa bi morala, če bi bili občinski poti, cela občina skrbeti za vzdrževanje, in ne le posestniki iz vasi D. in G., ob preureditvi za občinski poti bi jih bilo treba šele v prvič pogramoziti in na nekaterih mestih, kjer sta za obložene vozove preozki, bi bilo prikupiti nekaj sveta.

Če je deželni odbor v svoji odločbi smatral pravno svojstvo teh potnih parcel kot občinskih potov za podano in je priziv zoper sklep občinskega odbora, da ne se opustita, zavrnil, ker sta v zemljiški knjigi vpisana kot javno dobro, dokaz, da sta doslej veljali za javni, dalje ker sta pota najkrajša zveza med vasema G. in D., in ker ni bila dokazana taka sprememba razmer, da bi omenjena pota za javni promet ne imela več pomena, tedaj se ta dejanski položaj, ki je nanj oprta odločba in ki tudi v pritožbi ni ovržen, nikakor ne more smatrati kot neskladen s spisi ali vsaj dopolnitve potreben, oziroma v tem ni opaziti pomanjkljivosti postopanja.

V tem oziru se je torej morala pritožba zavriniti kot neosnovana.

Kar se pa tiče nadaljnjih vprašanj, ali naj se ti občinski poti, za katerih popravo gre tudi po besedilu odločbe deželnega odbora, popravijo kot občinski vozni poti ali pešpoti, potem ali naj jih popravlja cela občina ali samo ožji krog udeležencev, ta že v prizivu na deželni odbor, torej še med upravnim postopanjem sprožena in z glavnim vprašanjem tesno združena vprašanja sploh niso bila inštančno rešena, kar je vsekakor bistvena pomanjkljivost upravnega postopanja, torej se je v tem pogledu morala izpodbijana od-

ločba po § 6 zakona z dne 22. oktobra 1875, drž. zak. št. 36 ex 1876, razveljaviti.

Opomba priobčevalca. Po delni obnovi postopanja je občinski odbor in vsled priziva deželni odbor leta 1912 odločil, da je poti smatrati za vozni poti in da ju je običajno posuti. Pritožniki niso šli več do upravnega sodišča, pač pa so spravili zadevo pred vodnopravno oblastvo zaradi odvajanja padavinske vode s teh potov, tako da spor morda še danes po 10. letih ni končno rešen.

I. S.

b) V slovenskem delu Koroške se morajo vsi razglasi, ki se tičejo občinskih in drugih volitev, kakor vsa občanom namenjena naznana, objaviti z javnim razglasom v slovenskem jeziku.

Zoper dne 2. maja izvršeno volitev občinskega odbora v Slovenjem Plajberku so pritožniki ugovarjali med drugim tudi, da so bili objavljeni predpisani razglasi o volitvi, razpisani po §§ 12 in 18 občinskega volilnega reda, edino le v nemškem jeziku, dasiravno so prebivalci občine Slovenji Plajberk v pretežni večini Slovenci, to je slovenske narodnosti. Ta protizakonitost je napravila celo volitev povsem nepravilno in protizakonito.

Deželna vlada za Koroško v Celovcu ni ugodila zadevnemu ugovoru pritožiteljev in navaja v odločbi od 24. maja 1913 št. 10.284, da občinski volilni red ničesar ne določa o jeziku, v katerem morajo biti sestavljene, oziroma spisane v zmislu §§ 17 in 18 občinskega volilnega reda predpisane razglasitve in objave. Pri tem se je sklicevala vlada na to, da so se baje objavljali poprej le enojezični nemški razglasi brez ugovora in brez ozira na vsakokratno sestavo občinskega zastopa. Zato tudi sedaj postopanje ni protizakonito.

Upravno sodišče je razveljavilo na pritožbo občanov navedeno odločbo koroške vlade z rzsodbo od 26. marca 1914 iz teh razlogov:

Po §§ 17 in 18 občinskega volilnega reda za Koroško od dne 15. marca 1864 dež. zakona št. 5, se mora objaviti z javnim razglasom ne le razpoložitev volilnih listin, ampak tudi določitev volitve.

Te zakonite določbe imajo namen, podeliti volitvi, to je volilnemu dejanju, kar najbolj mogoče veliko publiciteto, da pridejo volilci v položaj, poslužiti se pristoječe jim reklamacijske, odnosno volilne pravice.

Ker pa pozna zakon le javni razglas kot tisto vprizoritev, ki naj povzroči zadostno obvestitev volilcev, sledi iz tega popolnoma jasnega določila zakona in iz narave stvari same, da se mora izvršiti javni razglas v onem, odnosno v onih v deželi navadnih jezikih, ki je občevelni jezik prebivalcev, kateri so k volitvam poklicani in upravičeni.

Iz tega nedvomno jasnega in tudi poštenega razlaganja občinskega volilnega reda pač sledi brez vseh zavijanj, da se morajo v slovenskem delu Koroške vsi razglasi, nanašajoči se na občinske, pa tudi vsake druge volitve, kakor vobče vsa naznanila, ki so namenjena občanom, spisati, to je, se glasiti in se objaviti v slovenskem jeziku.

Glede občine Slovenji Plajberk je nesporno, da je občevelni jezik velikega dela domačega prebivalstva slovenski. Morala bi torej pristojna oblast zlasti z ozirom na razmerje oddanih glasov in k volitvam došlih volilcev najpoprej konstatirati, če se ni s tem, da se je opustil razglas razpisa občinskih volitev v obeh deželnih jezikih, vplivalo na znani izid volitev.

Vsled tega protizakonitega postopanja morala se je torej izpodbijana odločba koroške deželne vlade razveljaviti po § 7 zakona z dne 22. oktobra 1875 št. 36 drž. zak. iz leta 1876, zlasti, ker temelji na napaknem naziranju.



Književna poročila.

Razprave 39 letnika, knjige II. „Mesečnika“. M. Obuljen: Naknada štete prouzrokovane krivnjom javnih činovnika u vršenju službe. — Dr. F. E. Smodić: Gospodarstveni razvoj. — Dr. Ivan Pavičić: Pravo testiranja glede mirijskih zemljišta u Bosni i Hercegovini. — Dr. Milan Gruber: Misli o seljačkom nasljednom pravu. — Dr. Srećko Perišić: Čije je pravo prekupa jače u sukobu kmetovskog i suvlasničkog prava? Kmeta ili suvlasnika? — Dr. Ivan Strohal: Nenamišljeno uzrokovanje smrti u starom Trogirskom statutu. — N. B.: O dosjeloj prava ribolova u bivšoj vojnoj Krajini. — Dr. Kažimir Pasini: O utjecaju

parcialne hipoteke na uknjiženje materialne diobe. — Dr. Žarko Miladinović: Zastarelost u upravnem kaznenom postopku. — Jovan Stefanović: Stavljanje pod optužbu kao uvjet gubitku izbornoga prava pri izboru opć. odbora. — Dr. Slaviša Körbler: Potreba noveliranja § 199. kz. u točki D. — Gjorgjo Krstić: Čije je pravo na prekup preče? (Dodatak). — Dr. A. Biankini: Problemi društveni sa liječničko pravničkog stanovišta. — Dr. Karlo Spiller: Novi ugarski gradj. parb. postupnik i Hrvatska, Slavonija i Dalmacija. — Dr. Fr. Mohorič: O izvršenem odlogu. — Dr. Iv. Strohal: Još dvije trije o statutu lige kotara ninskoga. — Dr. Ivan Strohal: Imade li pravna znanost posizati i van zakona? — Dr. Ozren Subotić: Zaduživanje in opterećivanje zadružnih nekretnina. — a: Još jedna novica u oblasti austrijskog kaznenog prava. — Dr. Ivo Kolbe: Ima li suvlasnik prednost pred kmetom pri prekupu? — Dr. Andre Petrović: O bosanskom preljubu. — Dr. Milo Stražnický: O reformi primorskog privatnog prava. — Dr. Julije Mogan: O pomorskom zajmu. — Dr. Dane Marinić: Zemljišne zajednice i dosjelost i nadležnost. — Dr. Iv. Strohal: *Quia non movere*. — Dr. T. K.: Ideje Legis Juliae u poreznoj reformi. — Dr. Metod Dolenc: Razvoj kriminalnih pomožnih ved.

Sammlung der Erkenntnisse des k. k. Reichsgerichtes. Begründet von Anton Hye Freiherrn von Glunek, fortgesetzt von Dr. Karl Hugelmann. XV Teil. Zweites Heft. Jahrgang 1911. Wien 1914. Druck und Verlag der k. k. Hof- und Staatsdruckerei.

Zbirka obsega odločbe od št. 1818 do 1911. Tvarina odločb je jako raznovrstna. Obsega razsodbe v narodnostnih zadevah, glede narodne enakopravnosti, glede jezikovnega prava v šolah itd. Dalje so važne tudi razsodbe glede političnih pravic: prostega bivališča, osebne svobode, volilne pravice v državni zbor, občinskih zastopov itd. Ta tvarina bo v današnjih časih narodnih in političnih bojev jako zanimala. — Dalje vsebuje zbirka veliko odločb, ki bodo zanimale uradniški stan, t. j. odločbe o pravici do pokojnine, do zvišanja pokojnine, o nagradi za substitucijo, o pravici uradnikov do povišanja v višji plačilni razred itd. Ravnotako bodo zanimale odločbe o oškodnini radi krivične obsodbe, odločbe iz društvenega prava in odločbe v pozitivnih in negativnih kompetenčnih sporih med sodnimi in upravnimi oblastmi. — Zbirka ima 510 strani, stane 5 K in zaključuje jo kronološko kazalo odločb oz. sklepov državnega sodišča iz leta 1911. Kazalo navaja imena tožiteljev oz. pritožnikov in predlagateljev ter osigura zadostno preglednost zbirke, ker je bistvo pravorekov s srečno in ekonomično porabo odprtega tiska pregledno poočteno. Št. 1862 prinaša odločbo z dne 4. julija 1911 št. 299 o pritožbi Tomaža Einspielerja radi kršitve po ustavi zajamčene politične pravice enakosti pred zakonom in narodne enakopravnosti.

Dr. Adlešič.



Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. maja 1914.

— (Osebnosti.) Podeljen je dvornemu svetniku vrhovnega in kasijskega sodišča dr. Ignaciju Pevtzu naslov senatnega predsednika o priliki umirovljenja, podpredsedniku višjega deželnega sodišča v Trstu Simonu Letichu pa vitežki križec Leopoldovega reda. — Imenovani so: avskultanta Senen Mogorovič in dr. Guidon Battigi za sodnika, prvi v Buzetu, drugi v Trziču; pravni praktikant Anton Matašič za avskultanta v okrožju višjega dež. sodišča v Trstu; praktikantje deželne vlade Franc Premrau pl. Premierstein, dr. Fran Hubad in dr. Viktor Schiffer za deželnovladne koncipiste. Otvoril je odvetniško pisarno v Kranju višji dež. sodni svetnik v. p. Anton Levec. Umrli je odvetnik dr. Dermota v Gorici.

— (Šestdesetletnica Franca Kleina.) Klein, veliki mojster pravne vede in stvaritelj novega civilnopravnega reda je praznoval dne 24. p. m. šestdesetletnico svojega rojstva. Tem povodom na Dunaju prirejeno slavlje bilo je nad vse veličastno. Dr. Ernst baron Plener je izročil slavljenju od dvornega svetnika Lamascha sestavljeno adreso, portretno plaketo in pa slavnostni spis¹⁾ z odgovorom, v katerem je zlasti poudarjal, da se veliki duh Kleinov ni zadovoljil z reformo civilnopravnega reda kot svojim življenskim delom, marveč neumorno deloval naprej ne samo na polju formalnega, marveč tudi materialnega prava, kazoč nova pota zlasti v gospodarskih in socialnopolitičnih vprašanjih modernega pravnega življenja. Sekcijski svetnik dr. vit. Schauer je izročil jubilarju čestitke imenom sodelovalcev Kleinovih v pravosodnem ministrstvu, dekan prof. dr. Speil je govoril imenom pravne fakultete na Dunaju, dr. Johann Mayer imenom Wr. Juristische Gesellschaft, katere predsednik je Klein; vrsto častitk je zaključil predsednik odvetniške zbornice dr. pl. Feistmantel. V svojih odgovorih je Klein posebno poudarjal, da je v sedanjih časih neizogibne diferenciacije v kulturnem razvoju treba bolj kot kdaj negovati, kar je skupno, da je treba velikopoteznih, enotnih umstvenih kompleksov,²⁾ kar boji zlasti smoter in naloga pravnih organizacij. Veliko pozornosti je vzbudil odgovor Kleina na zastopnika pravosodnega ministra, v katerem govori o nadaljni usodi velike civilnopravne reforme. Z ozirom na sicer optimistično naziranje Kleinovo glase se tozadevne njegove sklepne besede ne samo kakor lahek ukor, marveč naravnost kakor lahen nastavek nekake resignacije: „Wenn ich nun auch seinerzeit mit der Überzeugung an die Arbeit gegangen bin, dass alles gut und glanzend ist, beschleicht mich immer die Sorge, ob sich um das Werk in seiner

¹⁾ Festschrift für Franz Klein zu seinem 60 Geburtstag 24. April 1914. Umfang 36. Bogen, Preis broschiert K 12, gebunden K 14. Manzschke u. k. Hof-Verlags- und Universitäts-Buchhandlung Wien.

²⁾ To misel razvija Klein posebno tudi v svojem „Grundriss“: Das Organisationswesen der Gegenwart. Berlin. Vahlen. 1913.

weiteren Geltung nicht irgendwelche Nebel zu legen beginnen, ob sich in dem Gebäude nicht Risse und Springe zeigen, ob nicht das, was als hell ausstrebend zur Sonne gedacht war, sich zu neigen beginnt. Nicht alles kann ja mit jener Kraft gehalten werden, die die Begeisterung gibt. Diesem Umstande bitte ich Sie, Herr Sektionschef, Ihr Augenmerk zuzuwenden, damit bei dem ohnehin geringen Prestige, das leider oft österreichische Schöpfungen begleitet, man nicht sagen könne, dass das Werk abgefallen sei. Es wäre viel schlimmer, wenn wir diese Post streichen müssten, als wenn wir sie nie in unser Aktivum eingestellt hätten.“

— (Cigani.) Dosedanja zakonodaja, pri nas zlasti zelo raztezni vlačgarski zakon, je pač nekoliko omejila cigansko nadlego, bistvenegaboljšanja razmer pa ni ustvarila, kajti cigan je ostal kakršen je bil: brezdelen postopač brez posla in brez poklica, vedno pripravljen, da si prilasti tuje imetje, če ne z lepa, pa z grda. Pretkanost ciganov je tudi prav hitro spoznala Ahilovo peto dosedanjih zakonov: vseskozi nedostatna možnost pravilne identifikacije ne samo posameznih ciganov marveč celih ciganskih rodov, omogočuje ciganom, da ponajviše uspešno kljubujejo pozitivnemu uspehu proti njim uvedenim preiskavam. Ker ponajveč ni možna identifikacija, je z ozirom na lažnjivost ciganov onemogočeno vsaktero raziskavanje njihovega predživljenja oziroma njihovih predkazni — najvažnejših dokaznih sredstev osobito pri deliktih zoper varnost imovine. Francoski zakon iz leta 1912 (16. julija), kateremu je sledila izvršilna naredba 16. februarja 1913 skuša priti tem nedostatkom v okom z natančnimi predpisi glede identifikacije ciganov oziroma nomadov, kakor jih imenuje ta zakon. Ker se vsled tozadevnega iniciativnega predloga s tem vprašanjem bavi tudi socialno-politični odsek naše državne zbornice, naj bodo velezanimive določbe francoskega zakona tu na kratko omenjene. Na francoskih tleh sploh ne sme bivati noben cigan brez jasne, neoporečne, uradno izdane legitimacije, ki natančno identifikuje ne samo glavarja dotičnega rodu, marveč tudi vse njegove člane do drugega leta starosti. Legitimacija, katero izdajajo politična (obmejna) oblastva obstoji iz celega zvezka, ki so numerirani in katerim odgovarjajo pri oblastvih hranjenih, natančno vodeni registri. V dotičnem zvezku niso zaznamovana samo takozvana generalija, marveč tudi vsi antropometrični pripomočki, fotografije v dvojnih izvodih (en face in en profil), odtiski prstov itd. Ta uredba omogočuje skoro absolutno zanesljivo identifikacijo vsakega posameznika, pa tudi takojšno spoznanje in ustanovitev njegovega predživljenja in zlasti predkazni. Zloraba legitimacij seveda tudi manjkanje legitimacij se strogo kaznuje, slednje po danih okolišnostih (inozemci) s takojšnjim odgonom preko državnih mej: določbe, ki gotovo bolj odgovarjajo pravnemu čutu, kakor obsodba po § 1 vlač. zakona, ki se osobito pri ciganih skoro nikdar ne opira na konkretna dejstva, marveč zgolj na — cigansko naravo, ki vendar ne more biti neprestano trajajoč dejanski stan po sodiških kaznjivega dejanja.

„Slovenski pravnik“ izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva „Pravnika“ brezplačno; za nečlane pa velja za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Dr. Ed. Volčič v Novem mestu (Kranjsko)

je za društvo „Pravnik“ v Ljubljani uredil ter se dobivajo pri knjigotržcih naslednje pravne knjige:

a) knjige slovenske:

Civilnopravdni zakoni (IV. zvezek „Pravnikove zbirke“) z obširnimi slovenskim in hrvatskim stvarnim kazalom, z odvetniškima tarifoma I. 1897. in 1909. ter z dopolnilom za I. 1906—1910. krog 1000 strani, vez. à K 8.—.

Dopolnilo Civilnopravdnim zakonom za leta 1906 do 1910 K 120.

Odvetniški tarifi od 11. dec. 1897 in 3. junija 1909, določila o rabi slovenskega in hrvat. jezika pred sodišči, sodne pristojbine, broš. à K 180.

Nova odvetniška tarifa od 3. junija 1909 s alfab. stvarnim kazalom K —80.

Nova odvetniška tarifa v obliki stenskega plakata K —80.

Zakoni o javnih knjigah, (V. zv. „Pravnikove zbirke“), I. in II. del, vez. à K 6.—.

Zakoni o javnih knjigah, I. del, vez. à K 320.

Zakoni o javnih knjigah, II. del, vez. à K 320.

Tabela o zemljiškoknjižni kolokovnici K —60.

Zakon o dovoljevanju poti za silo, s pojasnili à K —40.

Pristojbinske olajšave ob konverziji hipotečnih terjatev, à K —80.

Predpisi o razdelbi in ureditvi ter o zložbi zemljišč, à K 2.—.

Predpisi o obrambi poljščine, à K —80.

Kazenska določila iz teh predpisov, à K —20.

Zakoni o nespornem sodstvu (VI. zvezek „Pravnikove zbirke“), 44 tisk. pol, vez. à 7 K. —

Posebej se iz te knjige dobivajo broširani: Sodni depoziti, K 160; Predpisi o notarskih pristojbinah in zapovedanih not. spisih, K —80; Pristojbine o zapuščinah, K —80; Županstvu izročena opravila sodišč, K —40.

b) knjige hrvatske:

Zakoni o javnim knjigama I. dio (A), vez. à K 360.

Zakoni o javnim knjigama I. dio sa II. dijelom (slovenski), ukupno vezano à K 6.—.

Zakon o dozvoljavanju prijekih puteva, sa tumačem, à K —40. **Tabela o zemljišničkoj biljevini**, à K —80.

Društvo „Pravnik“ v Ljubljani izdaja mesečnik „Slovenski Pravnik“, v katerem so slovenski in hrvatski članki pravne vsebine; list stane 10 K na leto.

Isto društvo je izdalo še naslednje pravne knjige:

Kazenski zakon (I. zv. Prav. zb.), uredil dr. J. Kavčič, vez. K 560.

Kazenskopravdni red (II. zv. Prav. zb.) dr. J. Kavčič, vez. K 6.—.

Izvršilni red (ovršni postupnik) (III. zvez. Prav. zb.), uredil Iv. Kavčnik, K 7.—.

Državni osnovni zakoni in drugi ustavni in upravni zakoni, uredil Štefan Lapajne, vez. 6 K (VII. zv. Pravnikove zbirke).

Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštenu povzetju, tako da se k navedenim cenam priračunijo le resnični in poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 h poštne v gotovini ali v poštini znamkah.